የገበሬዎች ምርምር ፕሮጀክት

ፋርም አፍሪካ

ጥቅምት 11 እና 12 1986 ዓ.ም. "ማገዶ ቆጣቢ ምድጃዎችን" በተመለከተ በወላይታ ሶዶ በተካሄደው ዐውደ ጥናት ላይ የቀረቡ ጽሑፎችና ውይይት

CCRDA

ኤዲተር: ዓለማየሁ ኮንዴ
ጥንቅር: ሄለን ካሳ

ሰኔ 1986 ዓ.ም.

መ ግ ቢ ያ

የገበሬዎች ምርምር ፕሮጀክት (Farmers' Research Project) በፋርም አፍሪካ (FARM Africa) ሥር ከሚካሄዱት ፕሮጀክቶች አንዱ ነው:: ፕሮጀክቱ በየካቲት 1983 ዓ.ም በሰሜን ሸዋ ዘነ ሥራውን ሲጀምር ከዚህ በታች የተዘረዘሩትን አራት የአጥር ጊዜ ዓለማዎች ከግብ ለማድረስ በማቀድ ነው::

1. በገበሬዎች ፣ በተመራማሪዎችና በአርሻ ዘዳ ሰርጥት ባለሙያዎች መካከል ያለውን የሥራ ግኙነነትና መግባባት ለማጠናከር፣

2. በገበሬዎች ተሳትፍ ስለሚሰረ ምርምሮች (Farmers' Participatory Research) የተሻለ ዕውቀት (ግንዛቤ) ለማስጨበጥ፣

3. ገበሬዎች በራሳቸው ተሳትፍ ምርምር መሥራት እንዲችሉ ለማድረግ መንግሥታዩና መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችን አቅምና ችሎታ ለመጨመር እና

4. በገበሬዎች ተሳትፍ የሚሰረ ምርምሮችን በመንግሥታዊና መንግሥታዊ ባለሆኑ ድርጅቶች ፕሮግራምና የሥራ አንቅስቃሴ ውስጥ እንዲካተት መጣር ::

የገበሬዎች ምርምር ፕሮጀክት ሰባት ዋና ዋና የሥራ ዘርፍች (Components) ሲኖሩት " ሥልጠና " (Training) አንዱ ነው:: ትምህርታዊ ኮርሶችን (Training Courses) ለመንግሥታዊና መንግሥታዊ ላልሆኑ ድርጅቶች ባለሙያዎች ግዘጋጀትና መስጠት፣ በተለያዩ ርዕሶች ዐውደ ጥናቶችን (Workshops) ፣ ትምህርታዊ ስብሰባዎችንና (Educative meetings) የመስክ ጉብኘቶችን (Field days) አዘጋጅቶ ባለሙያዎችንና ተመራማሪ ገበሬዎችን በማሳተፍ የለምድ ለውጥ በማድረግ ፣ እንዲሁም ገበሬዎችን፣ የአርሻ ተማሪዎችን ፣ የአርሻ ዘዳ ሰርጥት ባለሙያዎችን፣ ተመራማሪ ምሁራንና አስተዳዳሪዎችን በገበረ ተሳትፍ ከሚሰረ ምርምሮች ጋር በተቀናጀ ሁኔታ " በትምህርታዊ የጉዝ ሰሚናሮች " (Educative Travelling Seminars) ግሳተፍ የሰለጠናው ዘርፍ ከሚያከናውናቸው አበይት የሥራ ድርሻዎች የቂቶቹ ናቸው::

CCRDA

በሰሜን ሎጭ ዘነ የተፈጥሮና በሰው የተተከሉ ደናች (ዛፍች) መመንመን ከሚያስከትለው የአፈር መከላትና የአህለ ምርት መቀነስ ባሻገር በአብዛኛው የአገሪቱ ክለሎች አየ ንብ የመጪው የጣጊይ አጥረት በገብርናው ክፍለ የተሰማሩ ሴቶችንና ለጀችን የሥራ ዊና አየጨመረና አያከበደ መሄዱን ከገበረዎች መረዳት ይቻላለ:: በሌላ በኩለ ደገጭ በርከት ያሉ መንግሥታዊና መንግሥታዊ ያለሆኑ ተቋጮች " ጣጊይ ቆጪቢ ምድጃያችን " (Fuel Saving Stoves) በሚሰሩበት አካባቢ በማስተየወቅና በማሰራጨት ከላይ የተጠቀሰውን የጣጊይ ችገር በመጠኑም ቢሆን ለመቅረፍ ከሚጠቀ ጣቸው ዘዳያች አንዱ ነው::

" ድርጅቶች ጣጊይ ቆጪቢ ምድጃን በተመለከተ ምን ሰርተየለ? ምንስ አየሰሩ ነው? ለወደፊቱስ ምን /አንዳት ለመሰራት አቅደየለ? ....? " የመሰሰሉትን ጥያቄያች በመመለስ የለምድ ለውጥ ለማድረግና ለመጣጣር የሚረዳ መድረክ በገበረያች ምርምር ኘሮጀክት ተዘጋጀ:: በዚህም መሠረት ከ8 ወረዳያችና ዘነ የገብርና ቢሮያች፣ ከሰይ የገጠር ቴክናሎጂ ማስፋፊያ ማዕከለ፣ ከለየሳ ገብርና ኮሌጅ አንዲሁም ፋርም አፍሪካን ጠምሮ ከ6 መንግሥታዊ ያለሆኑ ድርጅቶች የተው ጣው 18 ሴቶችና 6 ወንድ ባለሙያዎች የተሳተፉበት " የጣጊይ ቆጪቢ ምድጃ ዐውደ ጥናት " ጥቅምት 11 አና 12 1986 ዓ.ም በወላይታ ሶይ ከተጣ ተካሄደ:: (የዐውደ ጥናቱ ተሳታፊ ባለሙያዎች ሰም ዝርዝርና የወከሉት ድርጅት በዚህ ሪፖርት የመጨረሻው ገጽ ላይ ይመለከቱ):: በተለይ መሠረቱ ከንያ የሆነው ኢንተርሚድየት ቴክናሎጂ (Intermediate Technology) የተሰኘው ድርጅት መጨንዲስና ጣጊይ ቆጪቢ ምድጃያችን በተመለከተ ከ5 ዓመታት በላይ ከኬንያ የሴቶች በድን ጋር ሲሰራ የቆዩት የሚስስ ቪቪየን አቦት (Ms. Vivienne Abbott) በዐውደ ጥናቱ መሳተፍ ለባለሙያዎች መለኪም የለምድ መቅሰሚያ አጋጪ ነበር::

ለዚህ ለጣጊይ ቆጪቢ ምድጃ ዐውደ ጥናት የተያዘው አጀንዳ ከዚህ አንደሚከተለው ቀርቧለ::

- ድርጅቶች በየአካባቢያቸው የጣጊይ ቆጪቢ ምድጃያችን በተመለከተ የሰሩትንና ለመሥራት ያቀዱትን በጽሑፍም ሆነ በቃለ ጣቅረብ፣
- የጣጊይ ቆጪቢ ምድጃን ሥራ ገለጋሎት (በጉሩ ደካማ ጉን) አና ስርጥት አስመለክቶ ከተጠቃሚ የገጠር ሴቶች የተገኙ አስተያየቶችንና ለምይችን መለየወጥ፣

CCRDA

– ለወደፊት ትኩረት ሊሰጥባቸው የሚገቡ የሴቶችንና የለጋችን የሥራ ዉና ለመቀነስና ለምርት ሊያውሉት የሚችሉበትን ጊዜ ለመጨመርና በጋራ ለመሰራት የሚያስችሉ ዘዴዎችን በውይይቱ ሂደት ለመፈለግና

– ሌላ ከተሰታፊዎች በሚነሱ የመወያያ አርዕስቶች ላይ ለመነጋገር ፤ ወደፊት ድርጅቶች አየተገናኙ ሀሳብ የሚለዋወጡበትንና በሥራ የሚተጋገዙበትን መላ መቀየስ::

ይህ ሪፖርት የዐውደ ጥናቱ ተሰታፊ ባለሙያዎች ያቀረቡትን ጽሑፍችና ንግግሮች ይመለከታለ:: አብዛኛዎቹ ተሰታፊዎች ለዐውደ ጥናቱ አዘጋጅ ድርጅት በጽሑፍ የተዘጋጀ ሪፖርት ባያቀርቡም፤ ለዐውደ ጥናቱ ያዘጋጁትን የፖስተር ጽሑፍች (Flip charts) ከተደመጡት የግብረሪያ ንግግሮች ጋር በግናዘብ ይህንን ሪፖርት ለማጠናቀር ተመክሯለ:: በሰደ የገመር ቴክኖሎጂ ግሽሽያ ግዕከለና በኢነተርኒድየት ተከናሏጂ ድርጅት ተወካዮች የቀረቡት የአንግሊዘኛ ጽሑፍች በዚህ ሪፖርት አዲተር፤ በተቻለ መጠን የአቀራረቡን ይዘት ሳይለውጥ ወደ አማርኛ ተተርጉሞ ቀርቧል::

ከተለያዩ ድርጅቶች የመጡ ባለሙያዎች ያቀረቡት ንግግር/ጽሑፍ ፤ በመወያያ ነጥቦች ላይ የተደረጉ ግብረሪያያችና ትምህርታዊ ገለጻያች አነሆ !

ዓለማየሁ ከንዳ

አዲተር

ግንቦት 23 ቀን 1986 ዓ.ም

የ ገ ጠ ር ቱ ሪ ስ ት ግ ስ ፋ ሪ ያ ግ ዕ ከ ለ

መ ላ ይ ታ ሰ ይ

ባለሙያው በገጠሪቷ ኢትዮጵያ አንዣትና የአርሻ ተረፈ ምርትን በግጉያነት መጠቀም ከዕለት ወደ ዕለት ፣ ከዓመት ወደ ዓመት እየጨመረ መሄዱንና የዚህንም ከስተት አሳሳቢነት (በተለይ የተፈጥሮ ደንና ዛፍች መመንመን) በማስገንዘብ ንግግራቸውን ጀመረ:: በሌላ አንቂር የግጉይ ፍጀታ ከተነሳ የገጠር ነዋሪያች የሚጠቀጡት ምድጻስ ምን ይመስላለ? ባህላዊው ባለሠስት ጉለቻ ምድጻ ብዙ ግጉይ ከመፍጀቱ ባሻገር መጠን የለሽ ጭስ በቤት ውስጥ በማስራዉት ለጤና ጠንቅ ነው:: ግጉይን በብዛት መጠቀም ለደናች መመንመን ዓይነተኛ ምክንያት አንደሆነና ግንኛውም ዓይነት ግጉይ ቶጢቢ ምድጻያችን ሠርቶ ለገጠር ሴቶች ማስራዉት በለካባቢ የሚገኘውን ደንና ዱር አራዊት ለመጠበቅ አንደሚያስችለ በመገቢያ ንግራራቸው ገለፁ:: አየተሰሩ ባሉት የግጉይ ቶጢቢ ምድጻያች በመጠቀም ከባለ ሠስት ጉለቻ ምድጻያች ከ20 አስከ 50 በመቶ ዝቅ ያለ ግጉይ አንደሚያስፈለግ ጥናተቻቸውን አስመርኩዘው ጠቁመዋል::የማዕከሉ ተወካይ ስፋ ባሉ አርአስተች ላይ ያቀረቧቸው የመያያ ነጥቦች ከዚህ አንደሚከተለው ቀርቧል::

በ ህ ላ ዊ ም ድ ጻ ያ ች

(ሀ) በህላዊው ምድጻ (open fire) በጎብረተሰቡ ዘንድ ተቀባይነት አገኝተ የቶየባቸው ዋና ዋና ምክንያቶች ፣

– በቋሚነት ቤት የሌላቸው ወይም የዘላን አኗኗር ለሚኖሩ የጎብረተሰቡ ክፍለ አዲስ የምድጻ አሠራር ከመለመድና ከመጠቀም ሠስት ድንጋዮችን ሰብስቦ፣ ግንኛውንም መገደድ የሚችሉ ነገሮችን በማንደድና የተለያየ መጠን ያላቸውን ግብስያ ዕቃያችን በመጧድ ምገብ ግብስለ ስለሚቀላቸው፣

– በህላዊ ምድጻን መሥራት ወይም መጠገን ለዩ ዕውቀት ወይም ተጠባሪ ገንዘብ ስለማይጠይቅ፣

– ምገብ ከግብስለ ባሻገር በህላዊ ምድጻን ለቤት ውስጥ ብርሃንና ሙቀት ስጪነትና አርጥብ ለብስችን በቤት ውስጥ በማስጧት ለማድረቅ ስለሚጠቀጠት፣

CCRDA

– ምድጃው የሚበትነው ለክ የለሽ ጥስ ተባይን ፣ ነፍሳትንና እይጥን ከቤት ውስጥ ያጠፋለ ተብሉ ስለሚታመንበት፣

– ሰፋ ያሉ ግነበራዊ ጉዳዮች በሚናራቸው ጊዜ ስለሚጠቅማቸው፣

– ከአያት ከቅድመ አያቶቻቸው የተወረሱና ለብዙ ዓመታት አብርአቸው የቆዩ የምገብ አዘገጃጀት ለምይችን በአዳዲስና በተሻሉ ለምይች ለመተካት ባህላዊ ተፅዕኖ ስለሚያሳድር አና

– ግገይ መስብሰብና ምገብ ግብስል የሴቶች ዓይነተኛ ሥራ ነው ተብሉ በገጠረ ነብረተሰብ ዘንድ ስለሚታመን፣ ሴቶች ከወንይች በዘቅተኛነት ስለሚታዩ ለሥራ ጧናቸውና ለጤንነታቸው አስፈላጊው ትኩረት ባለመስጠቱ ፣

(ለ) <u>ባህላዊውን ባለሠስት ጉልቻ ምድጃን መጠቀም የሚያስከትለው ጉዳት (Draw backs)</u>

– ከአሳቱ መጠቀም የሚቻለውን ያህል ጭትና ፍም ለመጠቀም አለመቻል:: ለምሳሌ በተጧደው የመቀቀያ ዕቃና በሚነዳው አሳት መካከል ርቀት በመኖሩ ጭት ይባክናል፣ በንፋስ ሽውታ እቅጧጧ በመቀየር የአሳቱ ነበልባል ጥቅም ላይ ሳይውል ይቀራል:: ይህም ለአነስተኛ የቤተሰብ ምገብ ግብስያ ከፍተኛ የግገይ ፍጆታ ያስከትላል፣

– ከፍተኛ የጥስ መጠንና ስርጭት አያደር የሚያስከትለው የዓይንና የሳንባ ሕመም አና

– የሕፃናትና የትናንሽ የቤት አንስሳት ለአሳት አደጋ መጋለጥ ከጉዳተቹ ጥቂቶቹ ናቸው::

<u>ግገይ ቆጧቢ ምድጃዎች</u>

ግገይ ቆጧቢ ምድጃዎች ነብረተሰቡ በባህላዊ ምድጃዎች ያገኘ የነበረውን በጉ አገልግሎት በሙሉ በማበርከት አብዛኛዎቹን የባህላዊ ምድጃዎች ጉድለቶች ማስተካከል መቻል ይኖርባቸዋል::

CCRDA

አነዚህ ምድጃዎች በቀዝቃዛ ወቅትና ለብርዳማ አካባቢዎች በቤት ውስጥ በቂ ሙቀትና ብርሃን መስጠት አንዲችሉ ሆነው መሰራት አለባቸው፤ ተንቀሳቃሽ በማድረግም ምቹ የመቀየያ ቦታና ሙቀት በሚያስፈለግበት ሥፍራ በማዘዋወር መጠቀም ይቻላለ:: ተቢይን መከላከለ ከተፈለገ የተጧጉ ነገሮችን ከምድጃው ላይ አለፍ አለፍ በማውጣት በቤት ውስጥ ጥሰ አንዲበተን ማድረግ ይቻላለ::

ገና ከጅምሬ አዳዲስ ምድጃዎች ሲነደፉ ምድጃዎቹን አንዲገለገሉባቸው ከታቀደው ኅብረተሰብ ፍላጉት ፤ ባህላዊ የምገብ አሠራርና አጠቃቀም ጋር መጧም ይኖርባቸዋለ::የተሻሻሉ ምድጃ ያችን መሰራት (መጠፍጠፍ) ቀለለ ሊመስለ ይችላለ:: ነገር ግን ምድጃውን ለመሰራት ስለ ምንገለገለባቸው ቁሳቁስና ተሰርቶ አገለገሉት ላይ ሲውለ ሊኖረው ስለሚችለው የማንደድም ሆነ ሙቶት የማስተላለፍ አቅሙ ጠለቅ ያለ ጥናት ፤ የምህንድስና ዕውቀትና (mechanical engineering) ለምድን ይጠይቃለ::

የተሻሻለ ፤ ማገደ ቆጧቢ ምድጃ ዲዘየን ሊያካትት ከሚገባቸው ቅድመ ሁነታያች ጥቂቶቹን ለመጥቀስ:

- አሳት ሙሉ ለሙሉ ማንደድ (ለማቀጧጠለ) መቻሉ ፤
- ከፍተኛ ሙቶት ወደተጧደው ማሠር ለማስተላለፍ ጠብያቱና
- የሙቶት መባከን ክስተት በተቻለ መጠን ዝቅተኛ መሆኑ

በሰደ የገጠር ተከናሉኚ ግስፋሬያ ግዕከለ የተሰረ የምድጃ ዓይነቶች

ሦስት የተለያዩ የማገደ ቆጧቢ ምድጃዎች በዚህ ግዕከለ ተሠርተው ለኅብረተሰቡ አገለገሉት ቀርበዋለ:: አነዚህም የሰደ የአንጨት ምድጃ ፤ የባኩ የከሰለ ምድጃና አምቅ (Confined) የማገደ ቆጧቢ ምድጃ ናቸው::

CCRDA

1. የሰዩ የእንጨት ምድጃ

የምድጃው ስያሜ " የሰዩ የእንጨት ምድጃ " የሚያመለክተው ምድጃው በሰዩ የገጠር ቴክና ሎጂ ጣዕከለ መሰራቱን ነው:: ቀዳሉ ቀደም ብሉ በህንድ አገር የተሰራን ምድጃ ከአገራችን ሁኔታ ጋር በጣወራረስ የተቀረፀ ነው:: አምስት የተለያዩ ስፋትና ርዝመት ያላቸው ምድጃዎች ለተለያዩ የቤተሰብ አገለገሎት አንዲውሉ ታቅዩ በጣዕከሉ ተሰርተዋል:: የሰዩ የእንጨት ምድጃ ሙቀት የጣስተላለፍ አቅም (Thermal efficiency) 30 በመቶ ሲሆን ከባለ ሦስት ጉለቻ ምድጃ ባህላዊ ጋር ሲወዳደር ከ35 አስከ 40 በመቶ ባነስ ጣገዩ መጠቀም ይቻላለ::

አንደባለሙያው አገላለፅ ይህ ምድጃ ከዚህ የሚከተሉትን ሁኔታዎች አንዲያሟላ ሆኖ ተሠርቷለ፤

- እንጨትን በጣገዩነት በመጠቀም
- ሙሉ ለሙሉ አሲትን በጣቀጣጠለ አነስተኛ ጭስ አንዲያወጪ
- ተንቀሳቃሽ
- የተለያዩ የጎብረተሰቡ ክፍሎችን ፍላጉት በጣሟላት ለአደጋ በቀላሉ ያለተጋለጠ::

ጥናታዊ የቁጠባ ስሌት (Saving analysis)

በጣዕከሉ ባለሙያዎች ጥናት የተደገፈ የሰዩ የእንጨት ምድጃን የጣገዩ ቁጠባ ብቃት (Fuel Saving efficiency) . ከዚህ ቀጥሉ ቀርቧለ::

1. ምድጃው በለጣከይ 575 ገራም (0.575 ኪሉ ገራም) ጣገዩ በለንድ ሰዓት ውስጥ ይቀጥባለ ተብሉ ይገመታለ፤
2. በገጠሪቱ ኢትዮጵያ አንድ ቤተሰብ በለጣከይ በቀን ለ3:ሰዓት ያህለ ምገብ ያበስላለ፤
3. ከላይ በቁጥር 1 እና 2 የተሰጠውን መረጃ በመጠቀም በለንድ ወር (30 ቀናት) ውስጥ አንድ ቤተሰብ የሚቆጥበው ጣገዩ ሲሰላ:

$$\frac{0.575 \text{ ኪ.ገ}}{\text{በ1 ሰዓት}} \times \frac{3 \text{ ሰዓት}}{\text{በ1 ቀን}} \times 30 \text{ ቀናት} = \frac{51.75 \text{ ኪ.ገ}}{\text{በወር}}$$

CGRDA

4. በ1984 ዓ.ም የተካሄደውን የሕዝብና የቤቶች ቆጠራን በማስመርከዝ " አንድ ቤተሰብ በአማካይ 5 አባላትን ይይዛል" (Central Statistical Authority. The 1984 E.C Population and Housing Census of Ethiopia, analytical report at national level. Addis Ababa, December 1991).

5. ሁሉም የገጠር ቤተሰቦች (6,630,549) በዚህ ምድጃ ቢገለገሉ በዓመት (12 ወራት) ሊቆጠብ የሚችለው ግዢ ሲሰላ :

$$\frac{51.75 \text{ ኪ.ግ}}{\text{በ 1 ወር}} \times 12 \text{ ወራት } 6,630,549$$

= 4,117,570.9 ቶን ይሆናል::

ይሁን እንጂ በተለይ ከገጠሪቱ ኢትዮጵያ ጎብረተሰብ የኑሮ ሁኔታ አኳያ አነዚህን በተለያየ መጠን የተሰሩ ፣ የተለያየ አገለገሎት ይሰጡ ተብለው የታመነባቸውን አምስት ዓይነት የሰዩ የአገጠት ምድጃዎች አብዛኛዎቹን ወይም ሁሉንም የአንድ ቤተሰብ የመገዛትና በተበላሹ ወይም ባረጁ ጊዜ የማስወገን አቅም ውስን መሆኑን ባለሙያው አስገንዝበዋል::

2. <u>የባኮ ከሰለ ቆጣቢ ምድጃ</u>

የምድጃው ሞዴል ቀደም ብሎ በኬንያ አገር የተሰራውን " ጂኮ " (Ceramic Jiko) ከአገራችን ሁኔታ ጋር በማወራረስ የተቀረፀ ነው:: ይህን የከሰለ ቆጣቢ ምድጃ በገጠርና በከተማ አካባቢ በመጠቀም በተዘዋዋሪ የተፈጥሮ ደንና ዛፍች አጠቃቀምና አያያዝ ላይ የጉላ መሻሻልን አንደሚያስገኝ ይገመታል:: ከሙከራዎች የተገኘው ውጤት አንደሚያመለክተው የባኮ የከሰለ ቆጣቢ ምድጃን በተለያዩና ሰፋ ባሉ ሁኔታዎች ለመጠቀም ሲቻል ሙቀት የማስተላለፍ አቅማቸው 30 በመቶ ነው:: ይህ የሚያመለክተው ያለተሻሻሉ የከሰለ ምድጃዎችን በመጠቀም ሊባክን ይችለ የነበረውን ከሰለ በ50% ይቀንሳል::

የባኮ የከሰለ ቆጣቢ ምድጃ ለሚከተሉት ሁኔታዎች ተስማሚ ሆነው ተሰርተዋል:-

- ከሰለ፣ በአጣጭር የተቆራረጡ እንጨቶችና የበቆሎ ቆሮቆንዳን ለማቀጣጠል

CCRDA

– ሰፋ ያለ አካባቢን ለማቀፅ በማይፈለግበት ጊዜ ለመጠቀም፤

– ምድጃውን ከቦታ ቦታ ለማዘዛር አስፈላጊ ሲሆንና

– በአንድ ጊዜ አንድ ማብሰያ ለመጧድ በሚያስፈልግበት ጊዜ

የዚህን ምድጃ ጠንካራ ጐኖች በተመለከተ

– በነዳጅ አንደሚቀጠሉት ምድጃዎች በየጊዜው ነዳጅ ለመሙላት የሚያስፈልገውን ያህለ ወጪና ክትትል አያስፈልገውም፤

– ባለተሻሻሉና በብረት በተሰሩት የከሰለ ማንደጃዎች ሊደርስ ይችለ የነበረው በቀላሉ ለቃጠሎ መጻረግ አይኖረም፤ ምገብን በተሉ ማብሰለ ያስችላለ፤ በጢም ዝቅተኛ የካርቦን ሞናክሳይድ ጋዝ ይበትናለ::

– የምድጃው የከሰለ ቁጠባ ብቃት በማዕከሉ ባለሙያዎች ተሰለቷለ:: በዚህም መሠረት በገጠርና በከተማ ከሚኖሩት ቤተሰቦች ገሚሱ የባከ የከሰለ ምድጃዎችን ቢጠቀሙ በዓመት አማከይ 1,391,110.2 ቶን ከሰለ መቆጠብ ይቻላለ::

3. <u>አሮት ማገይ ቆጣቢ ምድጃዎች (Confined fuel-saving stoves)</u>

በቀላሉ ሊቀጧጧሉ የሚችሉ አንደ ገለባና ቅርቀንዳ የመሳሰሉ ነገሮችን በምድጃው ውስጥ በማቀ ለንጠቀም የምንችለበት ምድጃ ነው::ገለባና ቅርቀንዳ በሦስት ጉለቻ ሥር (open air) ለማንደድ ቢቀከር ምንም ሰይፈይዱ በለጥር ጊዜ ውስጥ ተቀጧጥለው ያለቃሉ:: ነገር ግን አምቅ ምድጃ ውስጥ በአገባቡ ከተጠቀጠቁ ያለማቋረጥ ከ3 አስከ 5 ሰዓት ነበለባለና ሙቀት በመስጠት ይነዳሉ::

የዚህ ምድጃ ቀዳለ መሠረት ቻይና እና ህንድ አገር ቢሆንም የየጋውን መርከስና የአሰራረን ቀለለነት በተለይ ማገይ አንጠት በመፈለግ ሲየትቱ ጊዜአቸውን ለሚያሰለፉት የገጠር ሴቶች ጥሩ አማራጭ አንዲሆን በአስለ የገጠር ቴክናሎጂ ማስፋፊያ ማዕከለ ተሻሽሉ ተሰራ::

CGRDA

ግኑይ ይቶየባለ ፤ በፍየነት ያበሰላለ፤ ለቃዉሉ አለግጋለዉና ረከስ ያለ ግኑይን (አንዉትና ከሰለን ሲይዉሮር) ለመዉቀም አግራዮ መሆኑ ከዉቃሚ ጉዳቹ ዮቂተቹ ናቸው:: ይሁን አንጂ በሮድጃው እናት በኩለ የሚባክነው ሙቀትና በርከት ያለ ዮስ ግብነኑ የሮድጃው ደካግ ጉኖች አንደሆኑ ባለሙያው አሰረድተየለ::

የተሸሻሉ ሮድጃያች አስረዉዉት ዘዳ

በግዕከሉ የተሰሩትን ሮድጃየች ለተዉቃሚው ነብረተሰብ ከግሰራዉት በፊት በሙከራ ግዕከሎች (trial centres) የጉባኘት ቀን (Field day) ይዘጋጃለ:: ወላይታ ሶይ ከተግ ውስየ የሚገኘውን ግዕከሉን ለመጉብኘት ለሚመጡ አንግይች በቂ ግብራሪያ ይሰጧቸየለ:: የተሸው ሮድጃያችን አዉቃቀምና የወደፊት የንቃቄ የሚያስረዳ የጽሑፍ መመሪያ (users' guide) ለገዙያች አብሮ ይሰጧለ:: በአዉቃለይ ሮድጃያቹ በሙከራ ዉቢያያችና በግዕከሉ ጽሕፈት ቤት አግኪይነት ሲሰራው ግዕከሉ ከሌሎች መንግሥታዊና መንግሥታዊ ካለሆኑ ድርጅቶች ጋር በመተባበር ለግሰራዉት ዘገጹ መሆኑን ባለሙያው አስገንዝበየለ:: የተመረቱ ሮድጃየች በቀላሉ አንዲሰራው በግሰብ ግዕከሉ ከበላይ በሚያገኘው ድጉማ (subsidy) አያንዳንዱ ሮድጃ ግውጪት ከሚገባው የጋ በታች አየተሸዉ መሆኑም ተገለጿለ::

ለወደፊትስ አንጂት ለግሰራዉት ታቅዷል ? የግዕከሉ የና ዓላማ ፤ ባለሙያው በግዉቃለያ ንግገራቸው አንዳቀረቡት፤ ግዕከሉ የተሸሻሉ ሮድጃያችን ለገበረያችና ለከተግ ተዉቃሚያች ለግዳረስ ቀርዉ ተነስቷለ:: የገበረያች የቴክኒክ አገልግሎት ዉቢያያችና (Farmers' Technical Service Station) የገበረያች አገልግሎት ግነበራትን (Farmers' Service Associations) በግቷቋም፤ ገበረያችን በሮድጃ አሰራር ሙያ በግሰለዉን በዝቅተኛ የጋና በብዛት አንዲያመርቱ ግብያት የግዕከሉ የቅርብ ጊዜ ዕቅድ ነው::

CCRDA

አጫጭር ሪፖርቶችና አስተያየቶች

" በግጌደ ቆጪቢ ምድጃዎች ዐውደ ዋናት " ላይ ለመሰተፍ በ12 መንግሥታዊና መንግሥታዊ ባለሆኑ ድርጅቶች ተወካዮች የቀረቡ አጫጭር ሪፖርቶችና የተሰነዘረ አስተያየቶች ከዚህ አንደሚከተለው ቀርቧል::

የአየሳ ገብርና ከሌጅ – አየሳ

ባቦጋዝ ፣ ፋኔለና የቁም ምድጃዎች የገብርናው ከሌጅ ለምርምርና ለማስተማር ተገባር ከሚወቀ ምባቸው የግጌደ ቆጪቢ ምድጃዎች የቲቶቹ ናቸው :: ከባቦጋዝ ምድጃዎች በስተቀር ሌሎች ምድጃዎች በገለና በቤተሰብ ደረጃ ሊሰረ የሚችሉ ሲሆን የባቦጋዝ ምድጃዎችን ግን በጋራ በመሰባሰብ ግዘጋጀትና መጠቀም አንደሚቻለ ባለሙያው ገለጸዋለ::

የሰሚን አሮ ዘን የገብርና ቢሮ–ለርባ ምንጥ

የለርባ ምንጥ አካባቢ ሴቶች የቁም ምድጃን ሲጠቀሙ የነበረ አሁንም አየተጠቀሙ ቢሆንም ብዙ ሴቶች ሙሉ በሙሉ ደስተኛ ሆነው አለተቀበሉትም:: ይህ ያለመቀበለ አዝማሚያ የመጪው ሌሎች ምድጃዎች፣ በተለይ ባህላዊው ፣ የሚፈነጥቁትን ያህለ የቤት ውስጥ ብርሃንና ሙቀት ከቁም ምድጃ ሊገኙ ባለመቻሉ ነው:: ይሁን አንጂ የቁም ምድጃዎችን ጥቅሞች በተለይ ለማገጌ ቁጠባ የሚያበረከቱትን አስተዋጽኦ አቅም በፈቀደ በማስተማር ላይ መሆናቸውን ገለጸዋለ::

ኮንሰርን (Concern) – ሲቲ

በሸኔ አካባቢ ,ከለው የግጌደ አጥረት ባሻገር በዘናብ ወቅትና በጠረያማ ቦታዎች የሚኖረ ሰዎች በባህላዊ ምድጃዎች ሲጠቀሙ የመረቱ ርጥበት የሚያስከትለባቸው ችገር ከፍተኛ ነው:: በተለይ የመረቱን ርጥበት ለመቆጣጠም የቁም ምድጃዎችን መጠቀም አስፈላጊ ሆኖ ቢገኝም መጠቀም የጀመሩት ጥቂት ቤተሰቦች ብቻ አንደሆኑ ገለጹ::

CCRDA

የሁዎቦ ወረዳ ገብርና ቢሮ – ሁዎቦ

አንደሽነና አርባ ምንጭ በሁዎቦ አካባቢም የተሸሻሉ የቁም ምድጻዎች ተቀባይነቶ አላገኙም:: ለዚህም ዋነኛው ምክንያት የአካባቢው ሴቶች ባህላዊውን የአለከለ ሙጠጥ (አረቄ) ለማውጣት የቁም ምድጻ አመቺ ስላለሆነ ነው:: አንዲሁም ባለሠሰት ጉለቻ ምድጻን በመጠቀም በቤት ውሰጥ የሚበተነው ጭስ ለቤታቸው ጢራና ገድገዳ የተለየ ጥንካሬ ይጠምራለ የሚለ አምነት አንዳለ አስረድተዋለ::

ወርለድ ቪዝን (World Vision) ዳቦታ 2

ዳቦታ 2 በመባለ የሚታወቀው የወርለድ ቪዝን ፕርጀክት ሥራውን የሚያካሂደው በሆቢቻ አካባቢ ነው:: ስለአካባቢው የቀረበው ሪፖርት ከላይ አንደተጠቀሱት ሁሉ ፣ የቁም ምድጻ ያችን ጠምር የተሸሻሉ ምድጻዎችን ላለመቀበለ ከአካባቢው ነብረተሰብ የተሰነዘረ አስተያየተ ችን አስመለከተ ጠንካራ የሆነ የስርጥት አገለገሎት (Extension Service)አንደሚያስ ፈለግ አስገንዝበዋለ:: በገጠር የሚኖረ የቤተሰብ አባላት ተሰባስበው አሰት አየቀቁ የሚ ጢወቱት በባህላዊው ምድጻ ዙሪያ ነው::አናት ወይም ታላቅ ሴት ለጅ አራት አብስለ አስከ ምታቀርብ ይህ ቤተሰባዊ ፍቅር የሚደራው በዚህ አጋጢሚ ሲሆን ባህላዊ ምድጻዎችን በተሸሻሉት ለመተካት የነብረተሰቡን ማነበራዊ ሁኔታ ማጤን ያስፈለጋለ::

የዳቦት ጋሌና ቦሎሶ ሶረ ወረዳዎች የገብርና ቢሮዎች በዴሰና አረካ

ከሁለቱም ወረዳዎች የመጡት ተሳታፊዎች የገነኙነት ችገር ላይ ያተኮረ አስተያየት ሰንዝረዋለ:: በአነዚህ ወረዳዎች ለአርሻም ሆነ ለሌሎች የለማት ሥራዎች ሴቶችን ማገኘት አስቸጋሪ ነው:: የአካባቢውን ሴቶች በገለ በመቅረብ የሚሰሩት ሥራዎች ገለዊ (Private) ሆነው ከመቅረት በስተቀር ለነብረተሰቡ ገለጋሎት የማይውሉ ዘለቄታ የሌላቸውና ፍረ አለባ የረት አንደሆነ አስገንዝበዋለ::

GCPDA

ኮንሰርን (CONCERN) – በ፩ሷ

ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ከፋርም አፍሪካ – የገበረያች ምርምር ኘርጀክት አና ከበ፩ሷ አካባቢ ሴቶች ጋር የሣገደ ቶጢቢ ምድጃ ሙከራዎችን ለማካሄድ ዕቅድና ጅምር ነበራቸው :: ይሁን አንጂ ባካባቢው ከፍተኛ የውኃ አጥረት በመኖሩ ለጡብ ሥራና ለጥቃ ዝገጅት ውኃ ከወንዝ መቅዳት በሴቶች ላይ የሥራ ጢና በመጨመሩ አንደታቀደው ሊ ገፏበት አንዳለቸሉ አስረድተዋል::

የኪንደ ኮይሽ ወረዳ ገብርና ቢሮ –ባለ

በበሉ አካባቢ የተፈጥሮ ዛፍች አየጠፉ መሄድ ፣ በአንፂሩም የአካባቢው ነብረተሰብ የኑሮ ደረጃ ማሽቆለቆል የወረዳውን አጠቃላይ ለማት አየገታ ነው:: የዚህ ችግር አስከፊነት በአመዚኙ የሚነፀባረቀው በሴቶችና በለጀች (በሕፃናት) ላይ አንደሆነ ባለሙያው አስገነዘቡ:: በአቅም ማነስ (በተለይ የገንዘብ) ከለተገታ በስተቀር አዳዲስና የተሻሻሉ ግኘተችን ይዘው የቀረቡ ባለሙያያችን ለማስተናገድ ግኘተችንም አገናዝበው ለመቀበል ዝግጁ ናቸው:: በተለያዩ የወረዳው ክለለ የሚኖረ ሴቶች ክብ የቁም ምድጃዎችን ሰርተው በመከታተልና በመጠቀም ላይ ቢገኙም በሌላ አንፂር ፕቂት ሴቶች በተጠራጢሪነት አዲሱን ምድጃ ለመቀበል አንዳለፈለጉ ገለጸዋል::

የ ሰ ይ ዙ ሪ ያ ወ ረ ዳ ገ ብ ር ና ቢ ር – ሰ ይ

የተወካይዋ ሪፖርት ገበረዋች በመንደር ተሰባስበው አንዲናረ በተደረገበት ወቅት የገብርና ባለሙያያችን ፕረት ወደኋላ መለስ ብለው በመቃኘት አብዛኛው የገጠረ ነዋሪ የተሻሻሉ ምድጃ ያችን ፕቅም አንደሚያውቁ ያስረዳል:: " አኛ የገብርና የቤት ባለትና ሳይንስ ባለሙያያች " ብለው የጀመረት ባለሙያ ቀጠለ አድርገው ፣ የገጠረ ነብረተሰብ በመንደር አንዲሰባሰብ በተ ደረገበት ጊዜ በገጻታም ሆነ በውጫታ የቤት ውስፕ ክፍፍለን በማበረታታት የተለያዩ ክፍሎች ለተለያየ አገለገሉት አንዲውሉ ፣ ሴቶችም ለዚህ ሥራ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አንዳበረከቱና በአሁኑ ጊዜ ግን የዚህ ዓይነቱ አንቅስቃሴ አንደሌለና የዚያን ጊዜን ሥራ ሴቶችም ቢሆኑ በመለከም ጉኑ ላያዩት አንደሚችሉ አብራርተዋል:: ጠንክረው ለመሥራት ከለሰነፏ በቀር ገበረያችም ሆኑ ሚስቶቻቸው የሣገደ ቶጢቢ ምድጃዎችን ዓይነትና ፕቅም አንደሚያውቁት የወላይታ አርሻ ለማት ድርጅትንና (WADU) የ አስ አይ ኤምን (SIM) የቀድሞ ፕረት በምስክርነት ጠቅሰዋል::

CCRDA

አነዚህ ከላይ የተጠቀሱ ድርጅቶች በቀድሞው የወላይታ አውራጃ በአብዛኛው የገበረው ቤተሰብ ውስጥ ዘለቀው በመግባት ትምህርት ይሰጡ ነበር:: ይሁን አንጂ ከጥረቱና ከትምህርቱ አስጧጥ ጋር ሲነፃፀር ስርጭቱ ለምን የተጠበቀውን ያህል አንዳለስፋና ተግባራዊነቱ አዝጋሚ አንደሆነ በመጠየቅ ሀሳባቸውን አጠቃለዋል::

የአፋና የበፅሳ ወረዳዎች የገብርና ቢሮዎች —ገሰብና በፅሳ

ከሁለቱም ወረዳዎች የመጡት ተወካዮች ለአካባቢው አዲስ (በቅርብ የተመደቡ) በመሆናቸው አስ ካሁን ምንም አንዳለሰረና (ምድጃዎችን አስመለከተ) ለወደፊቱ ዕቅድ አንዳላቸው ገለጸዋል::

—/—

ፋርም አፍሪካ —የገበረዎች ምርምር ፕሮጀክት

ይህ ፕሮጀክት በዚህ ሪፖርት መግቢያ (በገጽ 1) ላይ የተዘረዘሩት አራት አበይት ዓላማዎችን ከግብ ለማድረስ በሰባት ዋና ዋና የሥራ ዘርፍች (Component)የተከተቱ ሥራዎችን ያካሂዳል:: ከአነዚህ የሥራ ዘርፍች አንዱ " በገበረዎች ተሳትፍ በገበረዎች ቀጉ ሙከራዎችን ማካሄድ " (Participatory On-Farm Trials) ነው:: መኩራዎቹ በርካታ ዓላማዎች ሲኖሩት ከአነ ዚህም አንዱን ለመጥቀስ:—

. በገበረዎችና በቤተሰባቸው የቅድሚያ ጥቅማ ባገኙ የነብረተሰቡ አንገብጋቢ ችገሮች ላይ ነብረተሰቡ የተሳተፈባቸው ሙከራዎች የአካባቢውን ነዋሪ ሙሉ አምነትና ተቀባይነት አንደሚ ያገኙ አርገመኖ በመሆን በኑር ዘቀተኖ ለሆኑ ገበረዎች አመቺ የሆኑ የቴክናሎጂ ውጤቶችን (ግኝቶችን) ለመቅረጽ ነው::

ፕሮጀክቱ በሚሰራበት በስሜን ሶሞ ዘን ፣ በተለይ በወላይታ ሶዶ አካባቢ የገበረዎች የነፍስ ወከፍ የአርሻ መረት ጥበት፣ ከጊዜ ወደ ጊዜ አየመነመነ የሄደው የተፈጥሮ ደንና ዘፍች ያስከ ተለው የአፈር መከላትና የአርሻ መረቶች በቂ የሰብለ ምርት የመስጠት አቅም አያነስ መሄድ አሳሳቢ ከሆኑት ችገሮች ጥቂቶቹ ናቸው:: በገብርናው ሥራ የትዳር አጋሮቻቸውን መርዳት፣ ልጂናትና መንከባከብ ፣ ግሰደገና ሌሎች ተግባራትን ጨምሮ የማገደ አንጨት መለቀምና መሸከም በአጠቃላይ አየጉላ የመጣው የገጠር ሴቶች የሥራ ጫና ሌላው ሊተኩርበት የሚገባው ችገር ነው::

የሴቶችን የሥራ ጫና ለመቅረፍ ይረዳሉ ተብሏው ከተሰነዘረት መፍትሔዎች አንዱ "በገጠር ሴቶች ተሳትፍ የግጌ ቶጢቢ ምድጻዎች ሙከራ" ግኪሄድ መሆኑን ያመነበት የገበረዎች ምርምር ኘሮጀክት ከ1983 ዓ.ም መጪረሻ ጀምሮ ያካሄጻቸውን ሙከራዎች ለዐውደ ጥናቱ ተሳታፊዎች አቅርቧል::

በገጠር ሴቶች ተሳትፍ የተካሄደ የግጌ ቶጢቢ ምድጻዎች ሙከራ

የሙከራው ዓለማዎች

— የገጠር ሴቶችን በመኩራው በማሳተፍ የግጌ አጥረት ለማቃለል፤

— በአካባቢያችን ከሚገኙት የምድጻ ዓይነቶች የትኛው/የትኛቹ የግጌ ቶጢቢ አንደሆነ/አንደሆኑ ለይቶ በማወቅ ፤

. የገጠር ሴቶች የሥራ ጫና መቀነሱን ማረጋገጥ፤

. ሙቶትና ፍም የማቶየት ብቃቱን ለመገመት፤

. ከገጠር የማብሰያ ዕቃዎች ፤ የምገብ ዓይነቶችና የምገብ አሰራር ለምድ ጋር የሚስማማውን ለመምረጥ ፤

. ዝቅተኛ በሆነ የገንዘብና የጉለበት ወጪ ሊሰራ መቻሉን ማረጋገጥ፤

. ለአንድ ጊዜ ምገብ ለማዘጋጀት የሚፈጀውን ጊዜ (በሰዓትና በደቂቃ) ለይቶ በማወዳደር ለመምረጥ::

አነዚህ ነጥቦች ሙከራው ከመጀመሪ በፊት የተጠቀሱ ሲሆኑ በሙከራው ሂደት ከተሳታፊ ሴቶች በመነጩ ነጥቦች አየዳበረ ሄደዋለ:: ለምሳሌ የንፋስ አደጋን መቋቋም መቻለ፤ ሕፃናትንና ትናንሽ የቤት አንስሳትን ለቃጠሎ የማያጋልጡ ፤ ለግለና ለአካባቢ ንጽህና አመቺ መሆናቸውን ማረጋገጥ ከተጠመሪት ነጥቦች ዋቂቶቹ ናቸው::

ት ድ ሮ ዝ ግ ጅ ት

— ተባባሪ የሚሆኑ መንግሥታዊና መንግሥታዊ ያለሆኑ ድርጅቶችን ግንኙት ፤

. የዳቦታና የዳቦት ጋሌ ወረዳዎች ገብርና ቢሮዎች

. ኮንሰርን – በቄሲ አና
. ኤስ – ኦ – ኤስ ሳህለ –ኮይሻ የገጠር ለማት ፕሮጀክት
(SOS - Sahel, Koysha Rural Development Project) – በሌ

– የሙከራ ቦታዎችን መረጥ ፤

. በዳውት ጋሌ ወረዳ – ቡጌ
. በዳውት ወይቄ ወረዳ – ገራርና አቄ ዳዬ ሰኪ
. በዳውታ ወረዳ – ሀምቦ ላረና

– በሙከራው ለመሳተፍ ፍቃደኛ የሆኑ ሴቶችን መምረጥ፤

. በሦስቱም ቦታዎች ዘጠኝ ሴቶች ተሳታፊ ሆነዋል::

– ሙከራውን በሴቶች ተሳትፎ ማቀድ (Participatory Planning) ፤

. ከተመረጡ ሴቶች ጋር የስብሰባ ቀኖችን መወሰን፤
. በስብሰባው ወቅት በአካባቢው የሚገኙትን የምድጃ ዓይነቶች ለሙከራው መምረጥ አና
. ፕሮገራም ማውጣት::

ለሙከራው የተመረጡት የምድጃ ስብስቦች (Treatments) አና የተገኙበት ቦታ

የምድጃ ዓይነቶች (ሞዴሎች)	የተገኙበት
1.ቡራዮ የአንዉት ምድጃ	ቡራዮ የገጠር ቴክኖሎጂ ማስፋፊያ ማዕከል
2.ቡራዮ የከሰለ ምድጃ	" " " " "
3.የባኮ የከሰለ ምድጃ	ሶደ የገጠር ቴክኖሎጂ ማስፋፊያ ማዕከል
4.ሶደ የአንዉት ምድጃ	" " " " "
5.አምቅ ምድጃ (Confined stove)	" " " " "
6.የዝርና የጥቃ ምድጃ	ሴት ገበረ
7.የወላይታ ባሕላዊ ቦቦ	" "

CCRDA

በሽክላ ሊሰሩ የሚችሉት የምድጃ ቁፋሎች በአካባቢው በሚገኙ ሸክላ ሰሪዎች አንጂቢዙና ጭራው አንዲጀመር ተወሰነ:: በመሠረቱ ቁፋሎቹ ለሸክላ ሰሪዎች ሲሰጡ ከጭራው በስተጀርባ ሸክላ ሰሪዎች ሙያቸውን ይበለጥ አንዲያዳብሩና ምድጃዎቹ ተቀባይነት ካገኙ በተጨማሪ የገቢ ምንጭነት ራሳቸውን አንዲያገዙ ታቅዶ ነበር:: ነገር ግን የሸክላ ሰሪዎቹ ጉርሻ መጠበቅ(expectations) ከዕለት ወደ ዕለት እየጨመረ በመምጣቱ ምድጃዎቹ በስተች አንዲሰሩ ተደረገ::

የመጀመሪያው ዙር የምድጃዎች ጭራ

በመጀመሪያው ዙር ጭራ የበቆሎ አሸት በመቁላትና ቡና በማፍላት ተካሄደ:: ስለ አያንዳንዱ ምድጃ በስፋትና በጥልቀት ለማወቅና ለማበላለጥ አንዲያመቻቸው በተሰታፊ ሴተች የወጡት መመዘኛ ዎች (Criteria) የሚከተሉት ነበረ::

— አኩለ መጠን ያለውን የበቆሎ አሸት ለመቁላትና ቡና ለማፍላት

. አያንዳንዱ ምድጃ የወሰደውን የአንጨት መጠን

. " " " የከሰለ መጠን

. አያንዳንዱ ምድጃ የተጨቀመበት ጊዜ (በሰዓትና ደቂቃ)

— የአያንዳንዱ ምድጃ አሰት የማንደድ፣ ፍም የማቀየትና የማብሰለ ብቃት

— " " በአካባቢው በቀላሉ መገኘት፣ ለመሰራትና ለመጠገን መቻል

— የአያንዳንዱ ምድጃ ለወላይታ የምገብ አሰራር አመቺነት

ከላይ በተገለጹት መመዘኛዎች መሠረት " በተሰታፊ ሴተች የጋራ የምድጃ ግምገማ ሰብሰባ" (evaluation meeting) ላይ የአያንዳንዱ ምድጃ ደከማና ጠንካራ ጉን ተገመገመ፣ ነጥብ ተሰጠ፣ የቅደም ተከተለ ደረጃ (ranking based on the criteria) ተሰጧቸው አንዲሁም ለሁለተኛው ዙር ጭራ የሚያለፏት ምድጃዎች ተመረጡ::

CGRDA

የመጀመሪያው ዙር መከራ የምድጃች ገምገማ

የቡራዮ የአንወት ምድጃ

በጉጉት :-

. አንወት ፣ ቀጠለ ቀጠለ፣ ቀርቀንዳ ፣ ሰጋቱራ፣ አገዳዎችና ለሎች ነገሮችን ግንደድ መቻሉ

. ደከማ ጉኑ ከታረመ ለአካባቢው የምገብ ዓይነቶች አሰራር አመቺ በመሆኑ ::

ደ ከ ማ ጉ ኑ

. ተሰባሪነቱ

. የተለያየ መጠን ያላቸውን የምገብ ግብአት ዕቃዎችን መጠቀም ስለሚያዳገት

. የጭስ መውጪው አንድ ወጥ አይመስለም

. ለወላይታ የምገብ ዓይነቶች አሰራር አንዲያመች መሻሻል (modification) ስለሚያስፈለገው ::

ግ ሽ ሽ ያ ሀ ሳ ብ

. ከመረት ከፍ ብሎ በቃሚነት ቢሰራ

. ለምጪድ ቦታ አንዲናረው ቢደረግ

የ ተ መ ዘ ገ በ ሰ ዓ ት

የበቀሉ አሸት ለመቁለትና ቡና ለግፍላት 75 ደቂቃ ወስደበታል

የ ቡ ራ ዮ የ ከ ሰ ለ ም ድ ጃ

በ ጉ ጉ ኑ :-

ከብረት ከተሰሩት የከሰለ ምድጂቃች (ለምሳሌ የባኮ የከሰለ ምድጃና የገበያ አንከሪትያ) ጋር ሲነፃፀር ከሰለ ይቀጥባለ፣ ፍጮን ተሎ አያከሰምም (አያጠፋም)::

CCRDA

ደ ካ ግ ጉ ኑ

. ከሰለ ለገጠር (ወላይታ) የምገብ ዓይነትና (ለምሳሌ ሥራ ሥር ምገብ) አሰራር አወቲና የተለመደ ግንዛ አይደለም::

. አሳት የማቀጣጠለ ብቃቱ (አቅሙ) ዝቅተኛ ነው፤ ብዙ ነፋስ ይፈለጋለ "በተከታታይ የሚያራገበው ሰው ከአጠገቡ ይፈለጋል::"

የ ተ ወ ዘ ገ በ ሰ ዓ ት

የበቆሎ አሸት ለመቁላትና ቡና ለማፍላት 60 ደቂቃ ወስደበታለ::

የ ወ ላ ይ ታ ባ ሕ ላ ዊ ሮ ሮ

ይህ ባህላዊ ምድጃ በተቀበረ የሸክላ ስባሪ ላይ ሦስት ጉለቻዎች በዙሪያው አሉት::

በ ጉ ጉ ኑ

. ለማብሰለ ሥራው ቀላለ ነው

. ግንኛውም ግንዛ ግንደድ ይችላለ

ደ ካ ግ ጉ ኑ

— በዚህ ምድጃ የበቆሎ አሸት ለመቁላትና ቡና ለማፍላት 50 ደቂቃዎች (የሰዶ የአንጠት ምድጃ የወሰደውን ጊዜ ግማሽ) ብቻ ቢወስድም የማገዶ ፍጆታው አኖፋ መሆኑ

— ከምድጃው የሚወጣው ጭስ የተበታተነ ሆኖ ወደ ዓይን ይደርሳለ

— ለሕፃናት፣ ላቤት አንሰሳት በቀላሉ የአሳት አደጋ ሊያስከትለ ይችላለ::

CCRDA

የ ባ ኩ የ ከ ሰ ለ ም ድ ጃ

የዚህ ምድጃ ውስጢው አካለ ከሸክላ የተሰራ ሆኖ በውጥ በኩለ ዙሪያውን በቀርቀር የተለበደ ነው::

በ ጉ ጉ ኑ

ከሰለ የሚቀጥብና ሳይነ ገብ ምድጃ

ደ ካ ግ ጉ ኑ

– በገጠር ከሰለ የተለመደ ግገይ አይደለም ፤ ለቧሏዊ ምገብ ግብስያ አመቺ አይደለም

– የምድጃው የውጥ አካለ በብረት (ቀርቀር) የተሰራ በመሆኑ ለጥገና አስቸጋሪ ነው፤ መነሻ የጋውም ከገጠረ ነብረተሰብ የመገዛት አቅም በላይ ነው::

የ ሰ ይ የ አ ን ጀ ት ም ድ ጃ

በ ጉ ጉ ኑ

– ተሉ ይገላለ

– አነስተኛ የብረትና የሸክላ ምጢይችንና ግብስያ ዕቃያችን ለመጠቀም አመቺ ነው::

ደ ካ ግ ጉ ኑ

– ሥራ ሥር ምገቡች (ለምሳሌ ስኳር ድንች ፤ ቦዮ (yam) ፤ አንስት የመሳሰሉትን) ለመቀቀለ በተለይም በተደጋጋሚ ለረጅም ጊዜ ያለማቋረጥ መጠቀም አይቻለም:: ምክንያቱም ብዙ አሰት ከነደደበት ተሰባሪ ነው::

– መነሻ የጋው ውድ ነው ፤ ለጥገና ከፍ ያለ ወጪ ይጠይቃለ

– በአካባቢያችን በቀላሉ አይገኝም ::

CCRDA

የ ተ ወ ዘ ገ በ ሰ ዓ ት

የበቀሉ አሸት ለመቁላትና ቡና ለማፍላት 90 ደቂቃ ወስደበታል::

አ ስ ተ ያ የ ት

በተሰታፊ ሴቶች በተደረገው ሰፊ ውይይት የሰደ የአገዉት ምድጃን ከሌሎቹ ጋር በማወዳደር ደረጃ መስጠት አለተቻለም::

አ ዎ ት ም ድ ጃ (Confined stove)

ሙሉ ለሙ ከብረት የተሰራና ቆርቆንዳ ፣ ኩበት ፣ የአገዉት ፍቅፋቂ (ሳጋቱራ) አና የመሰሰ ሉትን ለመጠቀም የሚያስችለ ምድጃ:

በ ጐ ጉ ኑ

– ለጊዜው በሴቶች የተገለጸ በጐ ጉን ባይናርም በገበረቧች ምርምር ፕሮጀክት በኩለ የጫራው አስተባባሪ፣ ወይዘሮ ሃለን " ... በአካባቢው በቀላሉ የሚገኙና ገንዘብ የማይከፈለባቸው ወይም ብዙ ወጪ የማይጠይቁ ግገይን መጠቀም ማስቻሉ" በማለት የገለ አስተያየታቸውን ሰጥተዋል::

ደ ካ ግ ጉ ኑ

– ትንሽ ውኃ ለማቀቅ (መወዘቻ) ከለሆነ በስተቀር የምድጃ ይዘት የሌለው

– አንድ ነገር ከተጧደበት በኋላ ምገቡ ሳይበስል ግገይው ቢያለቅ የተጧደውን አውርደ አንደገና ሌላ ግገይ መጠቅጠቅ ያስፈለጋለ፣ ወይም የወስደውን ያህለ ጊዜና ጉለበት ወሰደ ለአንድ ጊዜ ማብሰያ የሚያስፈለገው ግገይ መጠቅጠቅ ገፄታ ነው:: አለበለዚያ " ምገብ ያጠነዚለ"... (በወላይትኛ ሀለቱምሲስ) ::

CCRDA

የገብርና የጥቃ ምድጃ

ይህ ከአንዲት ሴት ገበረ የተገኘው የምድጃ ቀዳዳ ከመሬት ከፍ ማለቱና ከጥቀና መሰራቱ ካለሆነ በቀር ሌሎች ሁኔታዎች በሙሉ ከወላይታ ባህላዊ ምድጃ ጋር ተመሳሳይ ሆኖ ተገኝቷል::

የሁለተኛው ዙር የምድጃዎች ጭከራ

ለሁለተኛው ዙር መክራ የዕቅድ ስብሰባ የመጀመሪያውን ዙር መክራ ውጤት ያጤነ ነበር:: በዚህም መሠረት ከበረት የተሰሩት ምድጃዎችና የገበርና የጥቃ ባለሠስት ጉሉቻ ምድጆ ከዚህ ቀጥሎ በተዘረዘሩት ምክንያቶች ከሁለተኛው ዙር መክራ ወጥተዋል::

በከሰል ምድጃዎች ጭከራ ላለመቀጠል የተሰጡ ምክንያቶች

- ከሰል ለማከሰል የሚፈጀው የሰው ኃይልና ጊዜ (በተለይ የገጠር ሴቶችን የሥራ ጫናና አቅም በተመለከተ)፤ የአንጨት መጠንን (ከአንጨት ማነስ አኳያ) ከግምት ውስጥ በማስገባት ከጥቅማቸው ጉዳታቸው ያመዝናል
- ከሰል በገጠር የተለመደ ባለመሆኑና
- ለገጠር የምገብ ዓይነት (ለሥራሥር ምገብ) አና አስራር አመቺ ባለመሆናቸው

በብረት ምድጃዎች ጭከራ ላለመቀጠል የተሰጡ ምክንያቶች

- ዋጋቸው ውድ ነው
- ለየገና አስቸጋሪ በመሆናቸው (ገንዘብ ፤ ቁሳቁስና ዕውቀት)
- በሁሉም አከባቢ በቀላሉ ሊገኙ ባለመቻላቸውና
- ለገጠር የምገብ ዓይነትና አሰራር አመቺ ባለመሆናቸው

ለሁለተኛው ዙር መክራ የቡራዩ የአንጨትና የወላይታ ባህላዊ ሶሶ ምድጃዎች ሲመረጡ ከወሉ (ከምቦለቻ) ገበርና ቢሮ አዲስ የቁም የአንጨት ምድጃ ቀዳል በማምጣት በሦስት ምድጃዎች መክራ ለማካሄድ ተወሰነ:: ለመክራው የሚያስፈልጉ ቁሳቁስ ተዘጋጁ::

የሁለተኛው ዙር የምድጃ ጭከራ ውጤት

2 ኪሎ ግራም ቦዩ (Yam) ለመቀቀለ አያንዳንዱ ምድጃ የወሰደው ጊዜና የአንጨት መጠን አንደሚከተለው ቀርቧለ::

CCRDA

የ ቡ ራ ዩ የ አ ን ዉ ት ም ድ ጃ

1 ኪሎ ግራም ከ 500 ግራም አንዉት (በወቅቱ ገበያ በገንዘብ ሲተመን 40 ሣንቲም የሚ ያወጪ) በመዉቀም በ25 ደቂቃ ውስጥ መቀቀለ ተችሏለ::

የ ወ ሉ የ ገ ብ ር ና ም ድ ጃ

1 ኪሎ ግራም ከ750 ግራም አንዉት (በወቅቱ ገበያ በገንዘብ ሲተመን 55 ሣንቲም የሚ ያወጪ) በመዉቀም በ29 ደቂቃ ውስጥ መቀቀለ ተችሏለ::

የ ወ ላ ይ ታ ቦ ቦ ም ድ ጃ

2 ኪሎ ግራም ከ 300 ግራም አንዉት (በወቅቱ ገበያ በገንዘብ ሲተመን 80 ሣንቲም የሚያወጪ) በመዉቀም በ35 ደቂቃ ውስጥ መቀቀለ ተችሏለ::

በጣዉቃለያ ውይይት ለተዉቀሱት ምድጃዎች አዉቃላይ ደረጃ አለተሰዉም:: ለአስራር አመቺነትና በዋጋ ዝቅተኖነት የወላይታ ቦሎ ተወዳዳሪ አንደሌለለውና የቡራዩ የአንዉት ምድጃ የበለዉ መሻሻለ አንዳለበት (ለምሳሌ ተገቀሳቃሽ አንዲሆን) ከተሳታፊ ሴቶች በገለ ከተሰዉቱት አስተያየቶች ዋቂቶቹ ናቸው:: የተዉቃሚ ነብረተሰብን የምገብ አስራር በጣዉን የሚቀርቡ ምድጃዎች ተቀባይነት ከፍ ሊለ አንደሚችለ ፤ አጉራባች አገሮችን ዉምሮ በሌላ ክለለ የተመረቱ ምድጃዎችን በብዙ ሴቶች ሙከራው ቢቀየለና ቢሰፋፋ የተሻለ ውጤት አንደሚገኝ የድርጅቱ ተወካይ አስገንዝበዋለ::

—//—

CCRDA

የኬንያ ኢንተርሚድየት ተክናሎጂ

ሚስ ቪቭየን አቦት (Ms. Vivienne Abbott)

ሚስ ቪቭየን በ8 ዓመታት የሥራ ቆይታቸው ያከበቱትን ለምድ ለዐውደ ጥናቱ ተሳታፊዎች አካፍለዋል:: አንድ አዲስ የምድጃ ዓይነትን የገጠር ሴቶች አንዲለምዱት ለማድረግ መገንዘብ ስላለብን ሁኔታ ሲገለፁ ፤ " አንዲለመድ የሚፈለገው የምድጃ ቁፋለ የሚያበረክተው የማያ ሽግ የጉላ አገለገሉት መኖር አለበት" ብለዋል:: በመሰክ ዝግጅት ወቅት የቀረቡት በጣም ጠቃሚና ገንቢ ሀሳቦች ያበረታታሉ፤ የገጠር ሴቶች በተሻሻሉ ምድጃዎች ጥቅምና ጉዳት ላይ ሰፋ ያሉ አስተያየቶችን መሰንዘራቸው ለምሳሌ የምድጃው ቁዳለ ለባሕሊዊው ምገብ አሰራር ማመቸት አለማመቸቱ ፤ የመቀየያ ዕቃዎች ዓይነትና የመሰሰሉት ለምናቅዳቸው ሥራዎች ከፍተኛ ድጋፍ ይሰጡናል:: የገጠር ሴቶች ከጥገት ከለያቶቻቸው ሲወርድ የመጧና አብሮአቸው ለረጅም ዘመናት የቆይን ባህል ጡሉ ለጡሉ ለመለወጥ ወይም ለማለዘብ በጣም ቀርበን በትዕግሥት መሰራት አንዳለብን አስገንዝበዋል::

ሚስ ቪቭየን የሌሎች አገሮች ለምድችንም በንግግራቸው ሰይጠቅሱ አላለፉም:: በአሁኑ ወቅት በብዙ አገሮች የተሰሩ ማገዶን የሚቀጥቡ ለጪና ችገር የማያመጡና አመቺ ተብለው የተሰሩ የተለያዩ ምድጃ ቁፋሎች ቢኖሩም በስፋት ለማምረትና ለማሰራጨት አንዲሁም በገጠሩ ነብረተሰብ ዘንድ ተቀባይነት አንዲኖራቸው ለማድረግ የአያንዳንዱን ቁፋለ በጉሩ ደከማ ጉን በየለቀት ጣጥናት ያስፈለጋል:: ማገዶን ለመቀጠብ የገድ ማገዶ ቀጧቢ ምድጃዎችን ብቻ መጠቀምም ላይና ርብን ይችላለ ያሉት ሚስስ ቪቭየን ማንኛውንም ምድጃ በምንጠቀምበት ጊዜ ማገዶን ለመቀጠብ ስለሚያስችሉ ዘዳዎች የሚቀጥለውን ጥናታዊ ዘገባ አቅርበዋል::

ሀ) አንጨትን በቀጫጭን ፈለጨና አድርቆ መጠቀም 20% ማገዶን ይቆጥባል::

ለ) ጥራጥሬዎችን በቀጥታ ከመቀቀል በፊት ዘፍዘፍ ማሰደር ከ20—25% ማገዶን ይቆጥባል

ሐ) የሚቀቀሉ ነገሮችን በቅድሚያ በትናንሽ መቆራረጥ ከ30—35% ማገዶን ይቆጥባል::

መ) የመቀቀያ ዕቃዎችን አንፋሎት በማያስወጪ ክዳን በመክደንና አንፋሎትን በማፈን ማብሰል 20% ማገዶን ይቆጥባል::

CCRDA

ሠ) አየተቀቀለ ያለው ምግብ ከተፍለቀለቀ በኋላ የሚነደውን አንጨት ወይም ከሰልን በመቀነስ ቀስ ብሎ አንዲንተከተክ ማድረግ 60% ማገደን ይቆጥባለ

ረ) በማቀቅ ምግብን የማብሰል ዘዴ የመሰስሉት በተዘየዋሪ መንገድ ማገደ መቆጠቢያ ዘዴያች ስለሆኑ በማብሰል ተግባር ላይ ያሉ ሁሉ አንዲገነዘቡ አስረድተዋል::

የተሻሻሉ ምድጃያችን በተመለከተ አስካሁን በኬንያ ኢንተርሚድየት ቴክኖሎጂ ከተሰሩት ምድጃያች ውስጥ ቀለለና ከፍተኛ ተቀባይነት ያገኘው ከሸክላ አፈር የተሰራው በሀገረው አጠራር " ሚንዴሊዮ " ወይም አብሲ (ፈጢን) የሚለ ስያሜ የተሰጠው ምድጃ ሲሆን በተደረገው ጥናት:

- በዚህ ምድጃ የሚወጣው የታፈነው መርዛማ ጋዝ 2.7 አጅ ከባለ ሠስት ጉለቻው ምድጃ ያንሳለ፤
- በአንጨት ቆጣቢነቱና በፍጥነቱ በብዙያች የምዕራብ ኬንያ አካባቢያች የተወደደ ነው፤
- በዋጋ ከሌሎቹ ምድጃያች አነስተኛ የሆነና ለመገጠምም የማይከብድ ነው::

በዚህም መሠረት የኬንያው ኢንተርሚድየት ቴክኖሎጂ የሸክላ ሰሪ ቤተሰቦችን አያሰለጠነ የሰሩትንም ምድጃ በከፍያ አየተረከበ በብዛት በማሰራጨት ላይ አንደሚገኝ ለዐውደ ጥናቱ ተሳታፊያች ገለጸዋል::

—//—

CCRDA

ግ ጠ ቃ ለ ያ የ ቡ ድ ን ው ይ ይ ት

የግንዱ ቀጣዩ ምድጃዎች ዐውደ ጥናት ከከተታቸው ዓለማዎች አንዱና የነኖው ከተለያየ አካባቢና ድርጅት የመጡ ተሳታፊዎች ለምድ አንዲለየወውና ለወደፊቱ መደረግ ያለበትን ለማቀድ ነው:: በዚህም መሠረት ለመወያያ በቀረቡ ርዕሶች ላይ ተሳታፊ ባለሙያዎች በቡድን በመከፈለ ስፊ ውይይት ከካሄዱ በኋላ የአያንዳንዱ ቡድን አባላት የጋራ ስምምነት በየቡድኑ ዘጋቢዎች (ራፖርተሮች) አማካይነት ለአጠቃላይ ተሳታፊዎች ቀረበ:: ለቡድናች የቀረቡ መወያያ ርዕሶች፤ የውይይቱ ዝርዝር ሀሳቦችና የተደረሰባቸውን የውሳኔ ነጥቦች ከዚህ ቀጥሎ አንመለከታለን::

1. <u>ሴቶች ለምን የተሻሻሉ ምድጃዎችን ይቀበላሉ ? ለምንስ አይቀበሉም?</u>

<u>የሚቀበሉበት ምክንያት</u> :-

- ጉልበት፤ ጊዜንና ግንዱን ስለሚቀጥቡ፤ ተሉ ስለሚያበስሉ
- የተለያዩ ምግቦችን በአንድ ጊዜ ለማብሰል ስለሚያስችሉ፤ ለገጠር ሴቶችም አመቺ ስለሆኑ
- አቤት ውስጥ የሚበተነውን ጭስ ስለሚቀንሱ፤ ለአሲት አደጋ ስለማያጋልጡ፤ የግለና የቤት ጽዳት ለመጠበቅ ስለሚያመቹ
- ምድጃዎችን ለመሥራት የሚያገለግሉ ቁሳቁስ በአካባቢው ሊገኝ ስለሚችለ፤ ለመሥራትም ከፍተኛ ዕውቀትና ጥበብ ስለማይጠይቁ/የጥገና ወጪ አነስተኛ ነው ወይም ምንም ወጪ አይናሬቸውም
- ቀንጂ በመሆናቸው አንደቤት ውስጥ ጌጥ ሊሆኑ ይችላሉ::

<u>የ ግ ይ ቀ በ ሉ በ ት ም ክ ን ያ ት</u>: -

- ግንዱን ባለመቆጠብ
- ቦታን በማጣበብ
- በቤት ውስጥ የማታ ብርሃንን ባለመሰጠት
- ጥቃ ግቡካትና ጡብ መገንቢት ጊዜ ስለሚፈጅ ፤ ተሉ ስለሚሰነጠቅ ፤ በአጠቃላይ ሥራ ስለሚ

CCRDA

– የውኃ ችግር ባለበት አካባቢ ምድጃዎችን ለመሰራት ስለሚያዳግት

– ቤትን ስለማያጭቅ፤ በተለይ ለአራስና ለሕመምተኛ ብዙ ስለማይጠቅሙ

– የጋቸው ውድ በመሆኑ

– የመሥሪያ ቁሳቁስ (ጥረ ዐቃ) በአካባቢው ባለመገኘት

– ባሕላዊ መጠየ (ለምሳሌ አረቄ) ለማውጠት ስለማያመቹ

– ፍም ለማስደር (ለማቀየት) ባለመቻላቸው

– ባሕላዊውን ምድጃ ለመተው የባህለ ተጽዕና በመኖሩ

– የአንዳንድ ቤተሰቦች አባወራዎች ስለማይቀበሉት፤ ሴቶችም በባህለ ተፀዕናም ሆነ ባለመማር ለመቀበለና ለመለመድ ስለሚያስቸግራቸው

– በማኅበራዊ ችግሮች ወይም ፈነጠዝያ ወቅት (ለምሳሌ ለለቅሶና ለሠርግ) ሴቶች በትንሽ አንስራ አይቀቅሉም ፤ ትላለቅ ጋናች በርሚሉትን በተሻሻሉ ምድጃዎች ለመጪድ አስቸጋሪ በመሆኑ

– በቤትና በጋር ግቢ ላይ ባለው ንብረት ላይ በጥስ መውጪ የሚወጪው አሰት ቃጠሎ ሊያስነሳ ስለሚችል

2. <u>በስፋን ሰፎ ዘንና በሸኔ አካባቢ የሚገኙና ተቀባይነት ያገኙ የምድጃ ዓይነቶች ፤ ተቀባይነት ያገኙበት ምክንያት</u>

<u>የሚታወቁ የምድጃ ዓይነቶች</u>

– የቁም ምድጃ

– ክብ የየዱ (WADU)ምድጃ

– የወላይታ ባህላዊ ጮሮ

– "ኢንከሪተያ " የከሰለ ምድጃ

– የሰደ የአንጨት ምድጃ

– የባኮ የከሰለ ምድጃ

–አምቅ ምድጃ

– የጥቃ ምድጃ (ለከሰለና ለአንጨት)

– የቡራዱ የከሰለ ምድጃ

– የቡራዱ የአንጨት ምድጃ

– የቡጌ ምድጃ

– ላቀች የከሰለ ምድጃ

CCRDA

ተቀባይነት ያገኙ	ተ ቀ ባ ይ ነ ት ያ ገ ኙ በ ት ም ክ ን ያ ት
የቁም ምድጃ	. በለንድ ጊዜ የተለያዩ ምገቦችን ስለሚያበስል . በተሉ ስለሚያበስል . ለሴቶች ምቾት ስለሚሰጥ . ግንደን ስለሚቀጥብ
ክብ የየዱ ምድጃ	. ቁጥ ብለው ለግብስለ ስለሚያስችለ . በመጠኑ ከመረት ከፍ ያለ ስለሆነ ለጠፈያጣ ቦታያችና ርጥበት ባሎበት ወቅት ወጠቅም ስለሚቻለ . ፍም ስለሚያቀይ . ለቤት ውስጥ ብርሃንና ሙቀት ግገኘት ስለሚቻለ . ንፅህና አለው፤ ለአደጋ አያጋልጥም (ነገር ግን በግንደ ቀጪነቱ አይመስገንም)
የባከ የከሰለ ምድጃ	. ከሰልን ስለሚቀጥብ . ለረጅም ጊዜ አገለግሎት ስለሚሰጥ
የወላይታ ሮሮ	. ግንናውም ነገር ሊነድበት ይችላለ . ግንናውንም ምግብና መጠጥ ለግዘጋጀት ያመቻለ . ለመስራት በጣም ቀላለ ነው . የገንዘብ ወጪ የለውም
የብረት የከሰለ ምድጃዎች	. በተለይ በከተማ ለሚናሩ ሰዎች የቅም በመስጠት ስለቀዩ ከጎብረተሰቡ ጋር የተየወቁ ናቸው፤ በየሱቁና ገበያ በቀላሉ ይገናሉ . ረጅም ዕድሜ አላቸው

CCRDA

3. <u>በሰሚን ኦሮና በሽኒ አካባቢ አንድ የገጠር ቤተሰብ የግጌ አንቁት ለመለየም በሰምንት ምን ያህል ጊዜ ያጠፋል ?</u>

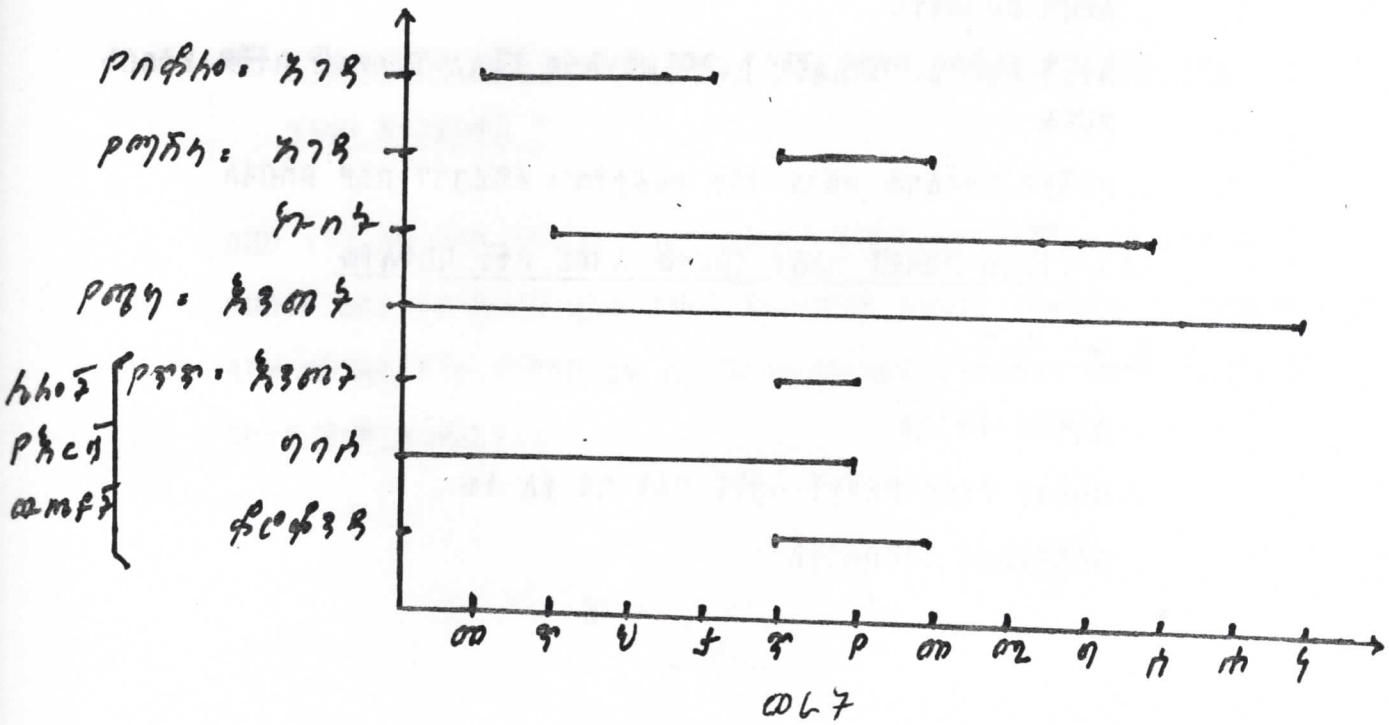
ከዚህ በላይ የተጠቀሰውን ጥያቄ ለመመለስ የአካባቢውን ከባህር ወለል በላይ ከፍታ (altitude above sea level) ከግምት ውስጥ ማስገባት አስፈላጊ ሆኖ ተገኝቷል:: በዚህም መሠረት ከዚህ የሚከተለው ግምታዊ ዘገባ ቀርቧል:

በደጋማው የሰሚን ኦሮ አካባቢ (ለምሳሌ ሽኔና ወላይታ ሶዶ) ሊገኝ የሚችለው የአንቁት ብዛት ከቆላማው አካባቢ (ለምሳሌ አርባ ምንጭ) ጋር ሲነፃፀር በርኪት ያለ ነው::

በዚህ መሠረት – በደጋማው አካባቢ የሚኖር አንድ የገጠር ቤተሰብ በሰምንት ከ7 ሰዓት የማ ይበለጥ ጊዜ ለአንቁት ለቀማ ሲያባክን በቆላማው አካባቢ የሚኖር ቤተሰብ ግን በሰምንት ከ15– 28 ሰዓት ይፈጅበታል::

4. <u>በሰሚን ኦሮና በሽኒ አካባቢ የገጠር ቤተሰብ ምን ዓይነት ግጌ ይጠቀማሉ? የሚጠቀሙበትስ ወቅት?</u>

በነዚህ አካባቢያች በብዛት የሚጠቀሙባቸው የግጌ ዓይነቶች ፣ ለምንስ ያህል ጊዜ አንደሚጠ ቀሙ የሚያሳይ የጊዜ ሰሌዳ ከዚህ ቀጥሉ ቀርቧል::

ወራ 7

CCRDA

5. <u>የገጠር ሴቶች የራሳቸውን የተሻሻሉ ምድጃዎች ቢሰረ ይሻላል? ወይስ በሌሎች ቢሰራላቸውና ቢሸየላቸው?</u>

(ሀ) <u>የገጠር ሴቶች የራሳቸውን የተሻሻሉ ምድጃዎች ቢሰረ</u>

<u>በ ጐ ጉ ን</u>

- ዘላቂነቱ አስተማማኝ ነው
- የገንዘብ ወጪ ይቀንሳል
- ለየገና ቀላል ነው፤ ሊያሻሽሉ ይችላሉ
- በገለ የሚሰረት ሥራ የበለጠ ያረካቸዋል
- ምድጃዎችን በራሳቸው የሚሰረት ይበለየ የሚሰማማው ለድሀ ቤተሰብ አንዲሀም ጊዜ፤ ፍላጐት ውያና ከለማት ሠራተኖች ጋር የቅርብ ግንኙነት ለላቸው ነው::
- ውያቸውን ለጉረቤቶቻቸው ለማከፈል (ለማስተማር) ይችላሉ
- አንደሀብታሞቹ ሁሉ ደሀ ቤተሰብ በቀላሉ የምድጃዎች ባለቤት ይሆናሉ

<u>ደ ከ ማ ጉ ን</u>

- ጊዜ ይወስድባቸዋል
- አድካሚ ይሆንባቸዋል
- ሴቶችን ለሚያስሞሩ አስለጢኖች ከፍተኛ ወጪ ሊወጪ ይችላለ ፤ ስለጢኝ ሴቶችም የተወሰኑ ይሆናሉ
- ምድጃዎቹ በተፈለገው መጠንና ጥራት መሠራታቸውን ለማረጋገጥ በጢም ይከብዳል

(ለ) <u>የተሻሻሉ ምድጃዎች በሌሎች ተሰርተው ለገጠር ሴቶች ቢሸየላቸው</u>

<u>በ ጐ ጉ ን</u>

- ድካማቸው ይቀንሳል
- በባለውያ የተሰረ ምድጃዎች ብቃትና ጥራት ከፍ ያለ ነው
- ስለሚከፍሉበት ይንከባከቡታለ ·

CCRDA

. ምድጃችን በሌላ ግሰራት ይበለጥ የሚሰግግው ገንዘብ ላሏቸው ፣ ጊዜ ለሌላቸው ፣ እቅመ ደካግ ለሆኑና ለመሰስሎት ነው .

. ተዘጋጅተው በቀለለ ዋጋ (ከአንድ የገበረ ቤተሰብ የገንዘብ እቅም ጋር በተመጣጠነ) በገበያ ቢሸው ብዙ ሴቶች በአጥር ጊዜ ውስጥ ሊመቀጡበት ይችላሉ

ደ ካ ግ ጉ ኑ

. ገንዘብ ይከፍሉበታለ፣ ሰለሚከፍሉበት የግሰራት ፍላጉታቸው ይቀንሳለ

. ሲፈርስ (ሲሰበር) አዲስ ለመሰራትም / ለግሰራትም ሆነ ሲበላሽ ለመጠገን / ለግሰጠገን በቂ ዕውቀት (ለምድ) እና ገንዘብ አይኖራቸውም

ተ ጠ ግ ሪ አ ስ ተ ያ የ ት

የተሻሻሉ ምድጃችን ስርተ ከግቅረብ በፊት የአካባቢውን ነብረተሰብ ፍላጉት፣ ባህል፣ የምገብ አበሳሰል ለምድና የምድጃቹን ግገደ መቆጠብ ችሉታ በቅው ግጫን ያስፈለጋል:: ለምሳሌ – የቁም ምድጃች ርዝመት፣ የግብሰያ ቀዳዳው መጠን (ስፋት) አንደአካባቢው ነብረተሰብ ፍላጉት መቀያየር መቻለ (በአንስራ የሚቀቀለ ምገብ ለሚያዘወትር አካባቢ በምጥዱ ቦታ ለአንስራ አንዲስግግ) ወዘተ...

6. አንድ የተሻሻለ ምድጃ ለመሥራት አንድ የገጠር ቤተሰብ በአግባይ ምን ያህል ጊዜና ገንዘብ ይወስድበታለ ?

በዚህ ነጥብ ላይ ዘገባ ለግቅረብ የገጠር ቤተሰብን የህብት ደረጃ ከግምት ውስጥ በግስገባት፣ ከህብታም አስከ ድህ ቤተሰብ ባለው የህብት ደረጃ ምድጃ ለመሰራት የሚወስደው ጊዜ አየጠመረ ሲሄድ በአንፂሩ ደግሞ የገንዘብ ወጪ አንደሚቀንስ በውይይቱ ተገለጿለ:: አስቲ የሚከተለውን ግምታዊ ዘገባ አንመለከት::

CCRDA

የቤተሰብ የህብት ደረጃ	የሚወስደው ጊዜ	የገንዘብ ወጪ
ህብታም ቤተሰብ	ቢበዛ እስከ 4 ሰዓት	ቢበዛ እስከ 10 ብር
መካከለኛ ቤተሰብ	" " 6 ሰዓት	" " 5 "
ድህ ቤተሰብ	" " 8 "	ምንም ወጪ የለውም

7. **<u>የለማት ሠራተኖች አዳዲስ ለኅብረተሰቡ ይጠቅማሉ ተብለው የተሰሩ ግኝቶችን ለማስተዋወቅና ለማለማመድ የገጠራን ኅብረተሰብ አንዴት መቅረብ ይኖርባቸዋል ? አዳዲስ ግኝቶችን በአስገዳጅነት ለማስተላለፍ በመሞከር ለሚደርሰው ችግርስ መናትዉ ምንድነው ?</u>**

ከዐውደ ጥናቱ ተሳታፊዎች የቀረበ ሰፊ ውይይትና የመፍትሔ ሀሳቦች የሚያሻው ነጥብ ነበር:: የቀረቡት የመፍትሔ ሀሳቦች አነሆ:—

— የለማት ሠራተኖች የሚሰሩበትን አከባቢ ኅብረተሰብ ችግሮች በሀለና አኒኒር ጥናት

— የችግሮቹን ቅደም ተከተለ (አንገብጋቢነት) ቢቻለ በአካባቢው ነዋሪ ተሳትፎ መለየት

— በማንኖውም አስገዳጅ ሥራ (ለምሳሌ ሥለጠና) አለመሳተፍ፤ ገበረያችንም ሆነ ሚስቶቻቹን አንዲሳተፉ አለማስገደድ

— የወደፊት የሥርጥት ሥራን ሊያደናቅፉ የሚችሉ አስገዳጅ መመሪያያችን ለኃላፊያች አንዲሸሽሉ ማቀረብ፤ ማስረዳትና ማሳመን መቻለ ፤ በሥራ ሂደት ያጋጠሙ የሥርጥት ችግሮችን ለበላይ ማሳወቅ ፤ ዘላቂ መፍትሔ መፈለግ

— በአንድ አከባቢ ተቀባይነትን ያጧ/ያጧች የለማት ሠራተኖ ምክንያቶች ተጠንተውና ተስተካክለው በሌላ ቦታ ተቀይሮ/ ተቀይሬ አንዲሰራ/አንድትሰራ ማድረግ

— ለፈጸሙ የማይቻሉ ጉዳዩችን ፤ በለማት ሠራተኖች የኃላፊነት ድርሻ ፤ ባላቸው አቅምና ዕውቀት ሊሰሩ የማይቻሉ ሥራያችን ለመስራት ቃለ አለመግባት

CCRDA

– በአካባቢው ከግሰረ ፣ ተጋዳኝ ድርጅቶችና ገለሰቦች ጋር ቅንጅታዊ ሥራን መሰራትና ለዘለቄታው ግዉናከር

– ጎብረተሰቡ በአካባቢው ሊያገኝ የሚችሊቸውን ነገሮች ብቻ ለግስተግር መቀከር::

8. ለወደፊትስ ምን ሠደረግ አለበት ?

" የተሻሻሉ ምድጃዎችን በተመለከተ የዐውደ ጥናቱ ተሰታፊ የሆኑና ያለሆኑ ድርጅቶች ወደፊት መረዳዳት ይችላሉ ? አንዴት? "

አነግን በመረዳዳት ተገበር ላይ ሊሰተፋ ይችላሉ ?

– የአየሰ ገብርና ከሌጅ

– ፋርም አፍሪካ

– የገብርና ቢሮዎች

– በደቡብ ክለለ የሚገኙ የገጠር ተከናሏኚ ግስፋፊያ ግዕከላት

– በአከባቢው የሚንቀሰቀሱ ፣ ሥራው የሚመለከታቸው ድርጅቶች

– የምርምር ተቋግት (የአርሻም የሆነ የሌላ)

– ገለሰቦች

– ተዉቃሚ ገበረዎች ሴቶች በሙሉ

አንዴት መረዳዳት ይችላሉ?

– በምድጃ ሥራና ተመሰሳይ ግገይ ቶዉቢ አንቅስቃሴ ለግከሃድ ለተሰማረ የቤት ባለትና ባለው ያዎች የመያ ግሻሻያ ሰለዉና በመሰጠት ግዉናከር

– ተመሰሳይ ሴሚናሮች ፣ ዐውደ ጥናቶችና ዝክጎቶች በግከሃድ ለየአከባቢው ተሰማሚ የሆኑ የተሻሻሉ ምድጃዎችን ዲዘይን ግገኘት

CCRDA

– ለሚመለከታቸው መንግሥታዊና መንግሥታዊ ያለሆኑ ድርጅቶች፤ ተቋማትና ገለሰቦች የመስክ ቀን (field day) ሳዘጋጀትና መጋበዝ፤ ኤግዚቪሽን ሳዘጋጀት የመረጃና የለምድ ለውውጥ አንዲዳብር መገፋፋት

– ተጠቃሚያችና (ገበረዋች ፤ የገጠር ሴቶች ወዘተ) ተመራማሪያችን ለጋራ ውይይት በመጋበዝ መፍትዜ ሀሳብ አንዲነድፉ ማገዝ::

* ከአነዚህ ቢያንስ በዓመት አንድ ጊዜ አንዲከናወኑ ከተሰነዘረት ሀሳቦች ውስጥ በተለይ የሙያ ማሻሻያው ስለጠና በፋርም አፍሪካ አንዲቀናጅ ተጠይቋል::

በተጠማሪም ለደቡብ ሕዝብ መሠረታዊ የሆኑትን የምግብ ዓይነቶች ለማብሰል በባህሊዊውና በተሻሻሉ ምድጃዎች የሚወስዱት ጊዜና የማገዩ ብዛት ጥናት በድርጅቶች ተካሂዩ የመከራው ውጤት በፋርም አፍሪካ በኩለ ለአየሳ ኩሌጅ ለተጠማሪ መከራ አንዲሌኩ ተጠይቋል::

በመጠረሻም አያንዳንዱ ተሳታፊ የዐውደ ጥናቱን መንፈስና ውጤት ለሳከው /ሇሚት. ድርጅት በማሳወቅ ለአስፈሊጊው ትብብርና አርዳታ አንዲዘጋጁ ተሳታፊዎች ተስማምተዋል::

* የተጠለበትን ኃሊፊነት ለመወጣት ፋርም አፍሪካ አንድ የአየሳ ኩሌጅ ባለሙያን ኬንያ በመሊክ አንዲሰለጥኑ ካደረገ በኋሊ በመጪው ጠምሌ " የማገዩ ቶጢቢ ምድጃዎች ሥለጠና " በአየሳ ኩሌጅና በፋርም አፍሪካ ባለሙያዎች ሊሰጥ ታቅዷል::

CCRDA

የዐውደ ጥናቱ ተሳታፊዎች

ስም	የመጡበት ድርጅት
አባይነሽ ወለደ አግኑለለ	ገብርና – ዳሞት ጋሌ ወረዳ
ንጋቷ ዳኘ	ገብርና _ ሶይ ዙሪያ ወረዳ
ወለሰ ወርቁ	ሶይ የገጠር ቴክናሎጂ ማስፋፊያ ማዕከለ
ተስፋ ጽዮን ተስፋ	" " " " "
ብርሃኔ ሂደቶ	ገብርና _ ሁምቦ ወረዳ
አግረች አበራ	ገብርና _ ሰሜን ኦሞ ዞን
ተናኘ ታንጋ	ገብርና _ አፋ ወረዳ
ወሰለች አግረ	ገብርና _ ቦሌቅ ሶረ ወረዳ
ወከተ ወኮንን	ገብርና ከለጅ (አዋሳ)
አንጀሪ አሰሌ	ገብርና_ – ዳሞት ወይዴ ወረዳ
አለሜዝ በርሃ	ገብርና _ ኪንጵ ኮይሻ ወረዳ
ዘለቃሽ ዘሪሁን	ኤስ እ ኤስ ሲህለ በሌ
ወሰለች ሻለቀ	" " " " "
ጌትነት ለሜ	" " " " "
ሃለን ካሜ	ፋርም አፍሪካ ወላይታ ሶዶ
Mr. Stephen Sandford	" " አዋሳ
Ms. Vivienne Abbott	ኢንተርሚድየት ቴክናሎጂ – ኬንያ
ወርቅነሽ	ኮንሰርን
አረጋሽ ግቲያስ	"
አባይነሽ ተሰማ	ወርለድ ቪዥን ዳሞት 2
ዓለሜየሁ ሻንካ	(አስተርጓሚ)

CCRDA